

УДК 378.147:88(82)

Г.С. Прісовська

Одеський національний політехнічний університет
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри лінгводидактики

ЕЛЕКТРОННІ ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО КУРСУ «ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ» ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ

У статті розглядається актуальне питання стосовно впровадження в освітній процес сучасних інформаційно-комунікативних елементів та особливостей організації навчального процесу на підготовчому факультеті з іноземними громадянами гуманітарного профілю навчання у процесі викладання дисципліни «Основи української та зарубіжної літератури». А саме, увага приділяється створенню електронних дидактичних матеріалів до курсу. Паралельно з електронними аудіо-, відеоматеріалами мають місце звичні підручники або навчальні посібники, роздаткові матеріали на паперовому носії. Пролідається безпосередній зв'язок між процесом викладання літератури, її вивченням на початковому етапі для іноземців та досягненням студентами певного рівня мовних компетенцій. Національна мова у всьому її багатстві та розмаїтті найбільш повно представлена у творах художньої літератури. Наслідком цього є виняткова увага, яка приділяється роботі з художнім текстом. Комплексне знайомство з фольклором, культурою і літературною творчістю є необхідними складовими при вивченні мови, в іншому випадку дисципліна засвоюється не в тому обсязі, якого вимагає Програма підготовчого факультету гуманітарного профілю навчання. Для створення ефективних умов засвоєння літературознавчого та художнього матеріалу викладачі звертаються до впровадження у навчально-виховний процес сучасних форм та методів подання матеріалу: від паперового носія до відеоматеріалів. В Україні, що намагається інтегруватися в європейський та світовий навчальний процес, рівень впровадження електронних форм та методів в освітній процес у системі вищої освіти останнім часом набирає темпи. І хоч більшість студентів, що навчаються на початковому довузівському етапі приїжджають з країн, що розвиваються, вони вже готові до позитивних змін у сфері освіти, охоче долучаються до користування ресурсами електронних підручників, навчальних сайтів, окремих навчальних та пізнавальних матеріалів у закритих групах та спеціалізованих сторінках у соціалізаційній мережі Facebook, до спілкування на теми навчання у програмах Skype, Viber, Messenger тощо. Першочерговим завданням – є розробка типології і виявлення структури можливих сфер та ресурсів їх ефективного використання та впровадження у навчально-виховний процес на підготовчому факультеті. Наводиться структурна ієрархія наявних електронних матеріалів: за формою їх подання та походження, за місцем розташування матеріалів, за обсягом матеріалу. Особлива увага приділяється спеціальному навчальному сайту, що функціонує автономно та створений спеціально для студентів Інституту підготовки іноземних громадян. На платформі Facebook розміщуються різнопланові навчальні матеріали:

1. у загальнодоступній групі ППГ; 2. у закритій групі для всіх студентів ППГ, що навчаються у поточному році; 3. у загальнодоступній групі «Вивчаємо українську мову та літературу»; на сторінках «Русский язык», «Українська мова як іноземна», «Країнознавство», що створені та наповнюються відповідним контентом силами викладачів кафедри лінгводидактики; 4. у закритій групі гуманітарного профілю навчання, де викладач може розміщувати матеріали, відповідати на питання студентів, вести з ними дискусію, відтерміновану у часі, розміщувати авторські матеріали методичного характеру. Наповнення розробленої структурної ієрархії електронним інтерактивним контентом – є нагальною потребою та найпершою задачею, що стоїть перед викладачами кафедри щодо забезпечення курсу викладання основ літератури на початковому рівні іноземним студентам.

Ключові слова: іноземні студенти, підготовче відділення, українська та зарубіжна література, інформаційне освітнє середовище, інформатизація освіти, електронні дидактичні матеріали, презентація, навчальний посібник, відео- та аудіоматеріали, електронний та паперовий носій, веб-ресурси.

1. Постановка й обґрунтування актуальності проблеми

Стрімка інформатизація освіти вимагає розробки нових методів та форм подання матеріалу, впровадження в освітній процес сучасних інформаційно-комунікативних елементів. Освіта, як найрухоміша система суспільства, відображає рівень розвитку країни, що залежить від стану впровадження електронних форм та методів в освітній процес. В Україні, що намагається інтегруватися в європейський та світовий навчальний процес, цей рівень у вищій освіті останнім часом набирає темпи. І хоч більшість студентів, що навчаються на початковому довузівському етапі приїжджають з країн, що розвиваються, вони вже готові до позитивних змін у сфері освіти, охоче долучаються до користування ресурсами електронних підручників, навчальних сайтів, окремих навчальних та пізнавальних матеріалів у закритих групах та спеціалізованих сторінках у соцмережі Facebook, до спілкування на теми навчання у програмах Skype, Viber, Messenger тощо.

«Під електронними освітніми ресурсами розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі й подані на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які можна відтворити за допомогою електронних цифрових технічних засобів і які необхідні для навчання» [8].

Процес викладання і навчання за новими, інформаційно інтегрованими матеріалами є обопільним, тобто викладач і студент виступають у ролі партнерів, нарівні беруть участь у складному навчально-виховному процесі.

2. Аналіз наукових досліджень, на які спирається автор

Розгляд питання щодо створення всіх видів матеріалів з курсу «Основи української та зарубіжної літератури» (початковий рівень) пояснюється тим, що ця тема для іноземних студентів, ще й з російською мовою викладання, майже не розроблена.

Чинні підручники з курсу «Українська література для іноземних студентів» [3, 2, 7], які вибрали гуманітарний напрям навчання, а саме, спеціальність «Філологія», не відповідають нашим потребам. Вони розраховані на більшу кількість годин, просунутий рівень володіння мовою, певною мірою придатні для аспірантів-гуманітаріїв та стажистів-філологів.

Проаналізувавши вищенаведені підручники, керуючись Програмою з дисципліни та спираючись на досвід наукових досліджень з цього питання [1, 4], ми дійшли висновку щодо необхідності створення й розробки матеріалів «Основи української та зарубіжної літератури», як у друкованому варіанті, так і в електронному вигляді для цього контингенту іноземних студентів.

3. Виокремлення аспектів проблеми, які ще недостатньо вивчені. Викладання літератури та її вивчення на початковому етапі для іноземців – це процес, що неможливо здійснити без досягнення ними певного рівня мовних компетенцій. Вивчення мови іноземцями є, по суті, занурення їх в нову культуру. Мова є засобом спілкування в рамках певної культури і не може бути предметом вивчення у відриві від цієї культури [5, с.358]. Національна мова у всьому її багатстві та розмаїтті найбільш повно представлена у творах художньої літератури. Наслідком цього є виняткова увага, яка приділяється роботі з художнім текстом. Комплексне знайомство з фольклором, культурою і літературною творчістю письменників є необхідними складовими при вивченні мови, в іншому випадку дисципліна засвоюється не в тому обсязі, якого вимагає Програма підготовчого факультету гуманітарного профілю навчання.

Питання інвентаризації електронних методичних матеріалів з дисципліни «Основи української та зарубіжної літератури» для підготовчого факультету є досить актуальним і недостатньо розробленим. Проаналізувавши навчальні сайти, ми дійшли висновку, що тема викладання української (зарубіжної) літератури як за шкільною, так і за академічною програмами, досить широко представлена у мережі. Що стосується аспекту викладання її іноземним студентам – ще й з використанням електронних засобів різного рівня – то тут значна прогалина як у теоретичному, так і у методичному планах. Що стосується її технічного забезпечення і наповнення відповідних ресурсів, то постає ще багато, питань, в тому числі й програмного технічного забезпечення, яке викладач-філолог не в змозі вирішити самостійно.

Якщо взяти до уваги, що більшість іноземних студентів в Україні за власним бажанням вивчають російську мову, а програма з літератури для гуманітарного профілю містить теми щодо українських і зарубіжних авторів, нагальним є питання створення як російськомовних, так й україномовних матеріалів у їх різноманітних формах: електронна та паперова.

4. Формулювання мети та завдань статті.

Мета статті – розробка типології та виявлення структури можливих сфер та ресурсів ефективного використання та упровадження у навчально-виховний процес на підготовчому факультеті електронних матеріалів з літератури.

Предмет дослідження – навчальні електронні матеріали для студентів-іноземців гуманітарного профілю навчання.

Об'єкт дослідження – викладання дисципліни «Основи української та зарубіжної літератури» на підготовчому факультеті для іноземних громадян.

6. Викладення основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих результатів.

Завдання викладача на сучасному етапі розвитку освіти – виявити чинні веб-ресурси відкритого доступу та створити індивідуальні електронні матеріали, які б відповідали усім критеріям та доповнювали матеріали на паперовому носії.

Аби студент-іноземець відповідав вимогам сучасного випускника ПФ, важливим є опанування ним інформаційних технологій, формування вміння застосовувати їх у навчальній та професійній діяльності, вироблення навичок самостійного отримання потрібної інформації з використанням різноманітних засобів. Такими засобами можуть бути спеціально створені програмні засоби навчального призначення або ресурси, доступні у мережі Інтернет.

Головною особливістю та перевагою цих електронних ресурсів та матеріалів порівняно з традиційними є наявність зручних у використанні засобів унаочнення навчального матеріалу, їх інтерактивність, тобто швидкий зворотній зв'язок та можливість їх використання у будь-який зручний для студента час. А також змога виконання завдань на будь-якому електронному пристрої: від стаціонарного комп'ютера до планшета і смартфона.

Спробуємо визначити пріоритети та варіанти подачі електронних навчальних матеріалів.

По-перше, необхідно розподілити всі матеріали з точки зору форми їх подання та походження на такі:

1. Електронні тексти та матеріали, що їх супроводжують: вправи (передтекстові, притекстові, післятекстові), питання до самопідготовки до текстів; електронні словники.

2. Тести для поточного та підсумкових контролів.

3. Наочні відеоматеріали та аудіоматеріали, що знаходяться у відкритому доступі на YouTube каналі.

4. Електронні дидактичні демонстраційні матеріали власного виробництва або ті, що вільно розповсюджуються у мережі Інтернет — електронні матеріали (презентації в програмі Power Point, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), призначені для супроводу програмових матеріалів для іноземців початкового рівня навчання.

5. Електронні платформи WhatsApp, Telegram, Messenger, Skype тощо для обміну миттєвими повідомленнями, файлами, відео- та аудіозв'язок між співрозмовниками (викладачем і студентом або студентами).

По-друге, за місцем розташування матеріалів:

1. У відкритому доступі в мережі Інтернет.

2. На спеціальному навчальному сайті, що функціонує автономно та створений спеціально для студентів Інституту підготовки іноземних громадян.

3. На платформі Facebook:

3.1. у загальнодоступній групі ІППГ;

3.2. у закритій групі для всіх студентів ІППГ, що навчаються у поточному році;

3.3. у загальнодоступній групі «Вивчаємо українську мову та літературу», на сторінках «Русский язык», «Українська мова як іноземна», «Країнознавство», що створені та наповнюються відповідним контентом силами викладачів кафедри лінгводидактики;

3.4. у закритій групі гуманітарного профілю навчання, де викладач може розмішувати матеріали, відповідати на питання студентів, вести з ними дискусію, відтерміновану у часі, розмішувати розроблені спеціально для них матеріали методичного характеру.

4. у багатофункціональному сервісі в конструкторі тестів Online Test Pad, що дає можливість розробити, розмістити тести та дати можливість студентам урізноманітнити проходження різнорівневих контролів: від поточного до підсумкового.

По-третє, за обсягом матеріалу:

1. Дистанційний курс з основ української та зарубіжної літератури.

2. Електронний підручник.

3. Електронний навчальний посібник.

4. Окремі теми, що розроблені для курсу.

5. Окремі тексти, як теоретико-біографічного характеру, так і художні (автентичні чи адаптовані).

6. Питання для підготовки до контрольної роботи.

7. Тести до окремих тем.

7. Висновки, рекомендації, перспективи подальших досліджень.

Наповнення вищенаведеної структурної ієрархії електронними інтерактивними матеріалами – є нагальною потребою та найпершою задачею, що стоїть перед викладачами кафедри щодо забезпечення курсу викладання основ літератури на початковому рівні іноземним студентам.

У межах виконання науково-дослідної теми, якою займається кафедра як структурна одиниця Інституту підготовки іноземних громадян – «Електронні дидактичні засоби як базова компонента інформаційно-освітнього середовища в системі навчання іноземних громадян» – згідно з вимогами ТЗ до НДТ та відповідно до нашої класифікації, проводиться аналіз можливостей використання різних інформаційних електронних платформ для розміщення тестових та інших навчальних матеріалів; розміщуються навчальні матеріали різних форм на різноманітних електронних ресурсах та здійснюється їх апробація й аналіз їх використання у навчальному процесі; досліджуються електронні форми навчання, їх ефективність та взаємодія з аудиторними формами; впроваджуються елементи дистанційного навчання, доступні для учасників навчального процесу.

Література

1. Дущенко О.С. Використання інтернету в освіті: досвід зарубіжжя // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2016. – Випуск 3(9). – С. 35-42.
2. Дяченко С. І. Українська література для іноземних студентів / С. І. Дяченко, О. В. П'ятецька. – К.: Академія, 2010. – 310 с.
3. Єлісова М. О. Коментоване читання художніх творів : навч. посіб. для іноземних студентів / М. О. Єлісова. – К., 2010.
4. Матвєєва Н.М. Розширення можливостей інформаційного освітнього середовища за рахунок використання соціальних мереж/ А.О. Савельєв, Н.М. Матвєєва/ Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні: III Міжнар. наук.-метод. конф., 18-20 травня 2016 г. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. – С.118-120.
5. Прісовська Г.Є. Електронний навчальний посібник з української та зарубіжної літератури для студентів-іноземців початкового рівня // Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНАДУ, 2017. – С.357-363.
6. Прісовська Г.Є., Нерєя Мадар'яга Імплементатії комплексного навчального посібника з літератури для студентів-іноземців початкового рівня в інформаційне освітнє середовище //Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» Одеса: ОНПУ, 14-15 вересня 2017 року / під заг. ред. В.Г.Спрінсяна. – Полтава: Сімон, 2017 р.- ОНПУ, м. Одеса.- С. 287 – 291.
7. Сапожнікова О. Українська й зарубіжна література. Початковий курс для іноземних студентів підготовчих факультетів вищих закладів освіти: Навчальний посібник. – 2 вид., виправл., допов. – К.: Вид. «Київський університет», 2005. – 179 с.
8. Освітні інформаційні ресурси і системи// Режим доступу: <http://www.kievoit.ippo.kubg.edu.ua/kievoit/2013/96/96.html>

References

1. Duschenko O. Using of the Internet in education: experience abroad // Physical and Mathematical Education : scientific journal. – 2016. – Issue 3(9). – P. 35-42.
2. Dyachenko S.I. Ukrainian Literature for Foreign Students / S. I. Dyachenko, O. V. Pyatetskaya. – K. : Academy, 2010. – 310 p.
3. Yelisova M.O. Commentary reading of artistic works: teach. manual for foreign students / M.O. Yelisova. – K., 2010.
4. Matveeva N.M. The expansion of opportunities of the information educational environment through the use of social networks/ A.A. Saveliev, N.M. Matveeva/ Actual problems in international students teaching and learning in Ukraine: III International scientific conference 18-20 May 2016. – Ternopil: FOP Palyanytsya V.A., 2016. – P.118-120.
5. Prisovska G. Electronic textbook for Ukrainian and foreign literature for elementary students of foreign languages// Problems and prospects of language training of foreign students: materials of the XII International Scientific and Practical Conference. – Kharkiv: KhNADU, 2017. – P. 357-363.
6. Prisovska G., Nerya Madaryaga, Implementation of a comprehensive study guide on literature for elementary students in the informational educational environment // Materials of the Xth International Scientific and Practical Conference “Informational Education and Professional Communication Technologies of the XXI Century” Odessa: ONPU, September 14-15, 2017 / under the communes. edit V.G.Sprinsyan. – Poltava: Simon, 2017 – ONPU, Odessa – P. 287 – 291.
7. Sapozhnikova O. Ukrainian and foreign literature. Initial course for foreign students of preparatory faculties of higher educational institutions: Textbook. – 2 views., Corrected., Papers. – K.: Kind. “Kyiv University”, 2005. – 179 p.
8. Educational information resources and systems: Mode of access: <http://www.kievoit.ippo.kubg.edu.ua/kievoit/2013/96/96.html>

Prisovska Galyna

«Electronic didactic materials to the course “Fundamentals of Ukrainian and Foreign Literature” for foreign students of the preparatory faculty»

The article is devoted to one of the problematic issues of teaching foreign students: the study of Ukrainian and foreign literature at the preparatory faculty in order to prepare foreign students for studying in higher educational institutions of Ukraine on humanitarian issues. The article deals with the actual issue concerning the introduction in the educational process of modern information and communication elements and the peculiarities of the organization of the educational process at the preparatory faculty with foreign citizens of the humanitarian education profile in the course of teaching the discipline “Fundamentals of Ukrainian and Foreign Literature”. Namely, attention is paid to the development of electronic didactic materials to the course. In the sideline of electronic audio and video materials, there are common textbooks or manuals, handouts on paper. There is an instant connection between the process of teaching literature, its study at the initial stage for foreigners and the achievements of the students of a certain level of language competences. The national language is most fully represented in all its richness and diversity in the works of fiction. The consequence of this is the exceptional attention paid to working with artistic text. Comprehensive acquaintance with folklore, culture and literary creation is a necessary component of language learning; otherwise, discipline is not absorbed in the required amount by the qualification of the student of the preparatory faculty of the humanitarian education profile. To create effective conditions for assimilation of literary and artistic material, teachers are turning to the introduction into the educational process of modern forms and methods of the material presentation: from paper to video materials. In Ukraine, which is trying to integrate into the European and world educational process, the level of implementation of electronic forms and methods in the educational process in the system of higher education is gaining momentum in recent times. Although most of the students enrolled in the initial pre-university stage come from developing countries, they are already ready for positive changes in the field of education and are willing to engage in the use of resources of electronic textbooks, training sites, individual educational and cognitive materials in closed groups and specialized pages, in the social network of Facebook, to communicate on the topics of studying in Skype, Viber, Messenger, etc. The primary task is to develop a typology and identify the structure of possible areas and resources for their effective use and implementation in the educational process at the preparatory faculty. The structural hierarchy of available electronic materials is presented: in the form of their presentation and origin, location of materials, in terms of material. Particular attention is paid to a special educational site, which operates autonomously and created exclusively for students of the Institute for the training of foreign citizens. On the Facebook platform there are diverse training materials: 1. in the public IPIG group; 2. in a closed group for all IPIG students studying this year; 3. in the public group “We study Ukrainian language and literature”; on the pages “Russian Language”, “Ukrainian as a Foreign Language”, “Country Studies”, which are created and filled with relevant content by the faculty members of the Department of Linguodidactics; 4. In the closed group of the humanitarian studying profile, where the teacher can post materials, answer students’ questions, conduct a discussion with them, delayed in time, post methodological materials developed specifically for them. The filling of the developed structural hierarchy with electronic interactive materials is an urgent need and the very first task that faculty faces with regard to providing a course of teaching the basics of literature at the initial level to foreign students.